

Inzenden scores

Uiterlijk 23 juni de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school op de daartoe verstrekte optisch leesbare formulieren naar het Cito zenden.

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VWO/HAVO/MAVO/VBO. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de Regeling beoordeling centraal examen vastgesteld (CEVO-94-427 van september 1994) en bekendgemaakt in het Gele Katern van Uitleg, nr. 22a van 28 september 1994.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven en het procesverbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past bij zijn beoordeling de normen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.

2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het procesverbaal en de regels voor het bepalen van de cijfers onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.

3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past bij zijn beoordeling de normen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.

4 De examinerator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.

5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.

2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend in overeenstemming met het antwoordmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten, die geen gehele getallen zijn, zijn niet geoorloofd.

3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:

3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;

3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het antwoordmodel;

3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het antwoordmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten¹⁾ als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het antwoordmodel;

3.4 indien één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;

3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;

noot 1

Voor het vak Geschiedenis en staatsinrichting moeten deze afkomstig zijn uit gezaghebbende, wetenschappelijk verantwoorde publicaties.

3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het antwoordmodel anders is aangegeven;
3.7 indien in het antwoordmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord;
3.8 indien in het antwoordmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

4 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een toets of in het antwoordmodel bij die toets een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof toets en antwoordmodel juist zijn.
Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO.
Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het antwoordmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

5 Voor deze toets kunnen maximaal 90 scorepunten worden behaald. Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

6 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer (artikel 42, tweede lid, Eindexamenbesluit VWO/HAVO/MAVO/VBO).
Dit cijfer kan afgelezen worden uit tabellen die beschikbaar worden gesteld. Tevens wordt er een computerprogramma verspreid waarmee voor alle scores het cijfer berekend kan worden.

3 Antwoordmodel

Antwoorden	Deel-scores

Een nieuwe eeuw, nieuwe verhoudingen? Nederland 1880–1919: op het breukvlak van twee eeuwen

Maximumscore 2

- 1 Voorbeeld van een juist antwoord is:
Moderne politieke partijen kenmerken zich door een landelijke organisatie/groeiende aanhang; dit werd bevorderd door verbetering van de infrastructuur zoals de uitbreiding van het spoor- en tramwegnet / telegraaf- en telefoonverbindingen / de grotere verspreiding van landelijke dagbladen waardoor er een verspreiding van ideeën en opvattingen door het hele land kon plaatsvinden.

Maximumscore 2

- 2 Voorbeeld van een juist antwoord is:
Het gemeenschappelijke belang van vrouwen van verschillende maatschappelijke achtergrond was niet zwaarwegend genoeg om de onderlinge tegenstellingen (bijvoorbeeld tussen arbeiders- en ondernemersvrouwen) te overbruggen en in één partij samen te werken / tot 1919 hadden vrouwen geen kiesrecht, een eigen partij was daarom nutteloos.

Antwoorden	Deel- scores
Maximumscore 2	
3 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is: De Tweede Kamer voelt zich gedwongen in te grijpen door de cynische houding van sommige werkgevers, wat blijkt uit (één van de onderstaande citaten): • zijn antwoord: „Ja, dat heeft voor ons ook de prijs van de jongens zoveel duurder gemaakt.” op de vraag: „Na 1874 zijn toch de kinderen beneden de 12 jaren buiten de fabriek gebleven?” • zijn antwoord: „Ja, dat was een goede les.” op de vraag: „Een maand voor uw plezier brodeloos?” • en door de zware arbeidsomstandigheden in de fabriek, wat blijkt uit het antwoord: „Neen, zes nachten van de week” op de vraag: „Maar drie nachten in de week komen zij niet op hun bed?”	<u>1</u> <u>1</u>
Maximumscore 4	
4 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is: A. Uit de bron blijkt dat Regout heel gemakkelijk een arbeider kan ontslaan, als hij denkt dat die negatieve uitlatingen doet voor de enquêtecommissie over de arbeidssituatie bij Regout B. Uit het antwoord moet blijken dat: • Rond 1919 wettelijke regelingen tot stand gebracht zijn die de arbeiders (zowel kinderen als volwassenen) meer bescherming bieden dan rond 1890 • rond 1919 de positie van de vakbeweging zoveel versterkt is, dat de arbeiders die protesteren beter beschermd worden / er door onderhandelingen verbeteringen tot stand komen / er cao's worden afgesloten	<u>2</u> <u>1</u> <u>1</u>
Maximumscore 2	
5 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat: • een arbeider er belang bij heeft zijn arbeidsomstandigheden slecht af te schilderen omdat hij hoopt op deze manier verbetering te bereiken van zijn situatie • maar dat een fabrikant er belang bij heeft de arbeidsomstandigheden in zijn bedrijf rooskleurig af te schilderen, wat Regout hier juist niet doet en hij daardoor onverwacht harteloos naar voren komt	<u>1</u> <u>1</u>
Maximumscore 4	
6 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is: • Het verband is dat de arbeiderskinderen, die niet meer mogen werken door de bepaling in artikel III, ook de noodzakelijke bijdrage aan het gezinsinkomen niet kunnen leveren, waarvoor in artikel V een compensatie (door de overheid) wordt gezocht • Dit vormt voor de sociaal-democraten en hun achterban een belangrijke voorwaarde omdat zonder compensatie de Leerplichtwet de arbeidersgezinnen dupeert en daardoor zullen veel arbeiderskinderen zich toch aan de leerplicht (die wel gewenst wordt) onttrekken	<u>2</u> <u>2</u>

Antwoorden	Deel- scores
Maximumscore 4	
7 ☐ A. Voorbeeld van een juist antwoord is: Een principieel bezwaar van Dr. De Visser is (één van de volgende):	<u>1</u>
• De wetgeving mag niet de rechten van de ouders op de kinderen/in de opvoeding belemmeren (de regels 1–2). • De overheid eigent zich de rol van de ouders toe (de regels 8–9).	
Een praktisch bezwaar van Dr. De Visser is:	
• Het huisonderwijs kan alleen door de meer welvarenden/meergegoeden bekostigd worden (regels 5–6)	<u>1</u>
B. Uit het antwoord moet blijken dat de confessionele groeperingen tegen de wet zijn, omdat in hun ogen de rechten van de ouders/het gezin zullen worden aangetast en de rol van de overheid te groot wordt, wat indruist tegen de opvatting over de rol van gezin en overheid in de samenleving / soevereiniteit in eigen kring	<u>2</u>
<i>Opmerking</i> <i>Alleen als in de uitleg een juiste weergave van de achtergrond van de confessionele bezwaren wordt gegeven, mogen er twee scorepunten worden toegekend.</i>	
Maximumscore 5	
8 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is:	
A. Uit (twee van de volgende) elementen:	
• de vliegmachine met algemeen kiesrecht voor mannen • de „vliegende Hollander” voor vrouwen • de neerbuigende tekst van Cort van der Linden	
per element	<u>1</u>
• blijkt dat de regeling die Cort van der Linden aanbiedt getuigt van een niet-gelijkwaardige behandeling van mannen en vrouwen	<u>1</u>
B. Door de grondwet van 1917 kregen vrouwen passief kiesrecht en werd het mogelijk de invoering van vrouwenkiesrecht te regelen via de Kieswet	<u>2</u>
Maximumscore 5	
9 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord per politieke stroming:	
• Liberalen waren overwegend voor een terughoudende opstelling van de overheid, • confessionele partijen pleitten voor soevereiniteit in eigen kring en slechts een aanvullende rol van de overheid, • socialisten waren voorstanders van actieve overheidsbemoedienis.	
per juist weergegeven opvatting	<u>1</u>
Voorbeeld van een juiste verklaring is:	
• De opvatting van liberalen en confessionele partijen over de rol van de overheid verschoof van een terughoudende naar een meer actieve rol, omdat de gevolgen van industrialisatie / urbanisatie zo groot waren dat meer taken voor de overheid onvermijdelijk waren / meer wetgeving nodig werd omdat de misstanden niet op een andere manier te bestrijden waren	<u>2</u>

Maximumscore 15**10** □ Richtlijnen bij het beoordelen van het betoog:

A. Voorbeelden die aangevoerd kunnen worden (er moet voor elk van de twee geloofsrichtingen één voorbeeld worden genoemd):

- Binnen de Hervormde Kerk was voor de ideeën van de orthodox-protestanten weinig ruimte/er werden weinig predikanten van hun richting aangesteld;
- bij de rooms-katholieken kregen veel minder kinderen onderwijs / werd de bijzondere school tegengewerkt / leefden veel meer gezinnen in armoede, zodat de kinderen mee moesten werken;
- rooms-katholieken werden vaak geweerd uit openbare functies.

per juist voorbeeld

1

B. Voorbeeld van een juist antwoord is (er moeten drie problemen genoemd worden waarbij de orthodox-protestanten en rooms-katholieken een gelijke oplossing zagen):

- Onderwijs/schoolstrijd: beide groeperingen wezen het openbaar onderwijs af / wilden dat de overheid christelijk onderwijs overeenkomstig hun eigen godsdienstige opvattingen financierde. Bij de Pacificatie van 1917 slaagden zij erin een financiële gelijkstelling met het openbaar onderwijs te bereiken.
- De positie van de vrouw: beide groeperingen wilden bereiken dat de gehuwde vrouw niet hoefde te werken en zich bezig kon houden met het verzorgen en opvoeden van de kinderen / dat het onderwijs meisjes ontwikkeling bijbracht om hun taak als moeder goed te verrichten/om de kost te kunnen verdienen zolang zij niet gehuwd waren / dat de man daadwerkelijk het hoofd van het gezin werd. Er kwam wetgeving met steun van confessionele partijen die (zware) arbeid van vrouwen verbood.
- Zedelijkheid: beide bewegingen wilden bereiken dat seks alleen binnen het huwelijk plaatsvond / dat geen voorbehoedmiddelen gebruikt werden (binnen en buiten het huwelijk) / dat prostitutie werd teruggedrongen. Dit werd gepoogd te bereiken door het verbod op de verspreiding van voorbehoedmiddelen / bordeelverbod / het terugdringen van prostitutie / invoering van een (strengere) zedelijkheidswetgeving.
- Sociale kwestie/positie van de arbeiders: organisaties van beide groeperingen wilden bereiken dat er verbetering kwam in de levensomstandigheden van de arbeiders binnen een overlegmodel. Door samenwerking van de confessionele vakbonden werden er verbeteringen tot stand gebracht.

per juist beschreven probleem met oplossing (er moeten drie problemen beschreven worden)

2

C. Voorbeelden van juiste nuanceringsen zijn (er moeten voor alle drie onderdelen zo mogelijk nuanceringsen worden gegeven):

- Onderwijs/de schoolstrijd: de voorstanders van christelijk onderwijs bereikten hun doel.
- De positie van de vrouw: voor de verbeteringen van de situatie van de arbeidersgezinnen, waardoor meer vrouwen thuis konden blijven, is ook door socialisten en (radicaal-) liberalen gestreden.
- Zedelijkheid: geboortebeperkende middelen werden in meer gezinnen gebruikt / wetgeving op het gebied van zeden was vaak cosmetisch van aard en kon in de praktijk moeilijk afgedwongen worden / er bleven stromingen die de confessionele ideeën op dit gebied bleven bestrijden.

Antwoorden	Deel-scores
• Sociale kwestie/positie van de arbeiders: naast de confessionele arbeidersorganisaties organiseerden de socialistische vakbonden toch een groot deel van de arbeiders / het conflictmodel leidde tot stakingen waaraan soms ook door confessionele organisaties werd meegedaan.	
per juiste nuancering (er moeten bij drie problemen nuancerings gegeven worden)	<u>1</u>
D. In een juiste conclusie moet duidelijk tot uitdrukking gebracht worden:	<u>4</u>
• op welke terreinen de confessionele groeperingen erin geslaagd zijn de maatschappij in te richten overeenkomstig hun ideeën • gebaseerd op de argumenten die in B en C naar voren zijn gebracht	
<i>Opmerking</i>	
<i>Alleen als beide onderdelen van de conclusie op een historisch juiste manier zijn beschreven, mogen er vier scorepunten worden toegekend.</i>	

Duitsland en Europa, 1945–2000

Maximumscore 3

- 11 Voorbeeld van een juist antwoord is:
- In politiek opzicht: de Duitse staat was opgeheven/Duitsland was bezet door zijn overwinnaars / er was een a-politieke houding ontstaan door de afkeer van het Derde Rijk.
 - In moreel opzicht: de mate van verantwoordelijkheid voor de misdaden van het nazi-regime kwam aan het licht.
 - In economisch opzicht: er waren enorme verwoestingen aangericht in de Duitse industrie/infrastructuur/steden.

per juiste uitleg

1

Maximumscore 6

- 12 Voorbeeld van een juist antwoord is:
- De keuze voor een neutraal herenigd Duitsland had als voordeel voor de Sovjetunie dat daardoor geen andere mogendheid controle over heel Duitsland kreeg, 1
 - maar als nadeel voor de Sovjetunie dat een ongedeeld Duitsland in de toekomst weer een bedreiging zou kunnen vormen 1
 - De keuze voor een gedeeld Duitsland, waarbij in de Sovjetzone een communistische staat werd opgericht, had als voordeel voor de Sovjetunie dat er daarmee geen ongedeeld vijandig Duitsland meer kon ontstaan 1
 - maar als nadeel voor de Sovjetunie dat daarmee invloed in het westelijk gedeelte van Duitsland opgegeven werd 1
- Hieruit blijkt dat (één van de volgende): 2
- de keuze voor een gedeeld Duitsland in 1946 de beste was, omdat daarmee de invloedssfeer het meest naar het westen kon worden opgeschoven.
 - de keuze voor een neutraal herenigd Duitsland in 1946 de beste was, omdat daarmee de tegenstellingen tussen de geallieerden het minst op de spits gedreven werden.

Opmerking

Alleen als in de afweging voldoende rekening gehouden is met de situatie in 1946 mogen er twee scorepunten worden toegekend.

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 4	
13 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is:	
• Voor een zelfstandige buitenlandse politiek moest de Bondsrepubliek het bestaande wantrouwen / de tegenwerking wegwerken (van met name de Franse regering),	<u>2</u>
• maar omdat de internationale politieke situatie in de jaren 1949–1955 werd gekenmerkt door de Koude Oorlog, werd de Bondsrepubliek voor het Westblok binnen korte tijd een militair-strategisch onmisbare partner. De prijs daarvoor was het toestaan van een zelfstandige buitenlandse politiek voor de Bondsrepubliek	<u>2</u>
Maximumscore 3	
14 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat:	
• Adenauer benadrukt dat hij als enige leidende politicus voor het Westen/West-Europese samenwerking koos en daardoor voorlopig het oosten van Duitsland aan de Sovjetunie liet	<u>2</u>
• velen in de DDR en de Bondsrepubliek ongelukkig waren met de Sovjetunie/het communistisch systeem/de gebieden in het oosten niet wilden opgeven en daarom vonden dat Adenauer hen nu in de steek liet	<u>1</u>
Maximumscore 4	
15 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is:	
A. In de 'preambule' wordt als voorwaarde gesteld dat van een eenheid van Duitsland slechts sprake kan zijn wanneer het volk 'in vrije zelfbestemming' hiertoe kan beslissen	<u>2</u>
B. Zowel de <i>Ostpolitik</i> van Brandt als de politiek van Kohl wordt door hen niet strijdig geacht met de preambule, omdat zij beiden feitelijk het bestaan van twee Duitse staten aanvaardden, maar de Duitse eenheid als einddoel niet opgeven	<u>2</u>
Maximumscore 4	
16 ☐ Uit het antwoord moet blijken:	
• In bron 6a wordt gesuggereerd dat de jeugd in de Bondsrepubliek tegen het Oosten/de DDR wordt opgehitst, waaruit blijkt dat de leiders van de DDR de Bondsrepubliek als oorlogszuchtig/vijandig ten aanzien van de DDR beschouwen	<u>1</u>
• In bron 6b wordt gesuggereerd dat door het bouwen van de Muur (op 13 augustus) aan het oorlogszuchtige Westen een eerste slag is toegebracht / wordt opgeroepen bij de verkiezingen (de oorlogshitsers uit) het Westen een tweede slag toe te brengen	<u>1</u>
• Hieruit blijkt dat de visie van de leiders van de DDR op de buitenlandse politiek van de Bondsrepubliek in 1961 hetzelfde gebleven is in vergelijking met 1954, namelijk dat de Bondsrepubliek oorlogszuchtig is	<u>2</u>
<i>Opmerking</i>	
<i>Als er een conclusie getrokken wordt zonder redenering vanuit de bron, mogen er geen scorepunten worden toegekend.</i>	

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 6	
17 ☐ Uit het antwoord moet blijken:	
• In bron 7 wordt als motief voor de staking de normverhoging genoemd, wat het motief was van de arbeiders, zoals Horst Schlaffke, die nu voor minder loon harder moeten werken;	<u>2</u>
• in bron 8 wordt als motief genoemd de wens tot (vrijheid in) eenheid wat verwoord wordt door de burgemeester van West-Berlijn die dit als ooggetuige heeft waargenomen;	<u>2</u>
• in bron 9 wordt als motief achter de opstand de wens de communistische DDR te vernietigen genoemd; dit wordt verwoord door het SED-bewind dat daarmee de verantwoordelijkheid van zich afschuift	<u>2</u>
<i>Opmerking</i> <i>Alleen als per bron een juist motief gecombineerd wordt met de persoon die in de bron aan het woord is, mogen er per bron twee punten worden toegekend.</i>	
Maximumscore 4	
18 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is:	
A. De visie van Eppelmann, dat de opstand van 1953 gaat om 'een beter leven' wordt bevestigd door bron 7, omdat Horst Schlaffke economische motieven aanvoert voor de opstand	<u>1</u>
• De visie van Eppelmann dat de opstand van 1953 gaat om 'vrijheid en eenheid van Duitsland' wordt door bron 8 bevestigd, omdat daarin sprake is van vrijheid en eenheid van Duitsland	<u>1</u>
B Eppelmann wil met zijn voorstel tot handhaving van de 17 juni als feestdag de strijd van de Oost-Duitsers voor democratie en eenheid een eervolle plaats geven	<u>2</u>
Maximumscore 3	
19 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat door (twee van de volgende):	<u>2</u>
• het onderschrift „Herinneringen aan Weimar”	
• het vertrappen van de grondwet van Weimar/de republiek van Weimar (door aanhangers van het nationaal-socialisme)	
• de (SA-)uniformen met nazi-symbolen	
• de tekenaar verwijst naar het gewelddadige einde van de democratische Republiek van Weimar en daarmee aangeeft dat de Bondsrepubliek hetzelfde lot zal treffen als zij zich slap opstelt / waarmee hij duidelijk maakt dat de regering van de Bondsrepubliek hard moet optreden tegenover ordeverstoringen	<u>1</u>
Maximumscore 4	
20 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is:	
• Een reden op economisch terrein is de sterke waardevermindering van de Amerikaanse dollar die ertoe leidde dat de positie van de Bondsrepubliek met haar sterke D-mark toonaangevender werd	<u>2</u>
• Een reden op politiek terrein is dat door het zwakke presidentschap in de Verenigde Staten vanwege de Watergate-affaire/tijdens president Carter bondskanselier Schmidt/de Bondsrepubliek een meer vooraanstaande rol kon gaan spelen in de internationale politiek	<u>2</u>

Maximumscore 4

21 □ Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Honecker volgde een traditionele/orthodoxe communistische politiek,
• in de jaren zeventig sloot die politiek aan bij de lijn van de Sovjetunie (onder Brezjnev) 2
- maar in de jaren tachtig niet, want toen zette Gorbatsjov ontwikkelingen in gang die hiertegen ingingen 2

Bronvermelding

- 1a en 1b:* Gerard Brom, Alfons Ariëns, eerste deel, Amsterdam 1941, pag. 394–395.
- 2: Ons volksonderwijs en leerplicht, Handelingen van het Onderwijs-Congres op 4 Juni en 24 Sept. 1899, Amsterdam 1900, pag. 157–158.
- 3: Leerplicht, een nota met betrekking tot het door de ARP ingenomen standpunt inzake de leerplicht, z.j. z.p., pag. 35.
- 4: Inge Polak (red.), Geloof mij vrij, mevrouw, een bloemlezing uit vrouwentijdschriften tussen 1870 en 1920, Amsterdam 1984, pag. 90.
- 5: Unser Weg in die Gegenwart 4, Neueste Zeit, Bamberg 1984, pag. 185.
- 6a: Christoph Kleßman, Die doppelte Staatsgründung, Deutsche Geschichte 1945–1955, Bonn, pag. 333.
- 6b: A.F. Manning (red.), Onze jaren 45–70, aflevering 59, 17–23 maart 1973, pag. 1874.
- 7: Ilse Spittmann en Karl Wilhelm Fricke, 17. Juni 1953, Arbeiteraufstand in der DDR, Köln 1982, pag. 117–118.
- 8: Materialien der Enquete-Kommission „Aufarbeitung von Geschichte und Folgen der SED-Diktatur in Deutschland“, Band II/1, Baden-Baden 1995, pag. 754.
- 9: Volker Gransow en Konrad H. Jarausch, Die Deutsche Vereinigung, Dokumente zu Bürgerbewegung, Annäherung und Beitritt, Köln 1991, pag. 31.
- 10: F. Behrendt, Op naar het jaar 2000, Amsterdam 1982, z.p.
-

Einde